PROJEKT LIFE 11 NAT/PL/422
CZYLI POSZUKIWANIA DRÓG OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI POTRZEB OCHRONY PRZYRODY Z LOKALNĄ EKONOMIĄ

Projekt współfinansowany przez Instrument LIFE+ Komisji Europejskiej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Biebrzański Park Narodowy.

Górna Biebrza to obszar wyróżniający się mozaiką kulturową.

Na podstawie badań historyczno-językoznawczych i etnograficznych ustalono, że rozpatrywane terytorium stanowi pogranicze etniczno-językowe. Historia osadnictwa wskazuje, że było zaludniane różną pod względem etniczno-językowym ludnością napływającą z obszarów sąsiednich, czyli z Mazowsza i Białorusi oraz w mniejszym stopniu z etnicznej Litwy. Terytorium zamieszkiwali także potomkowie Jaćwingów.

XIII wiek

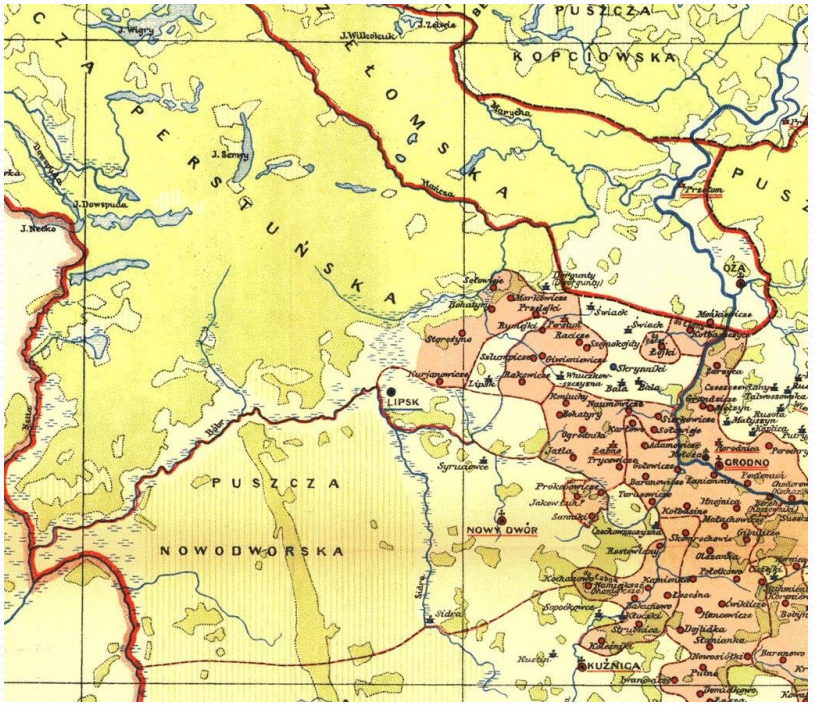

XVI wiek

Górna Biebrza - peryferyjny obszar BPN, ok. 21 % powierzchni Parku

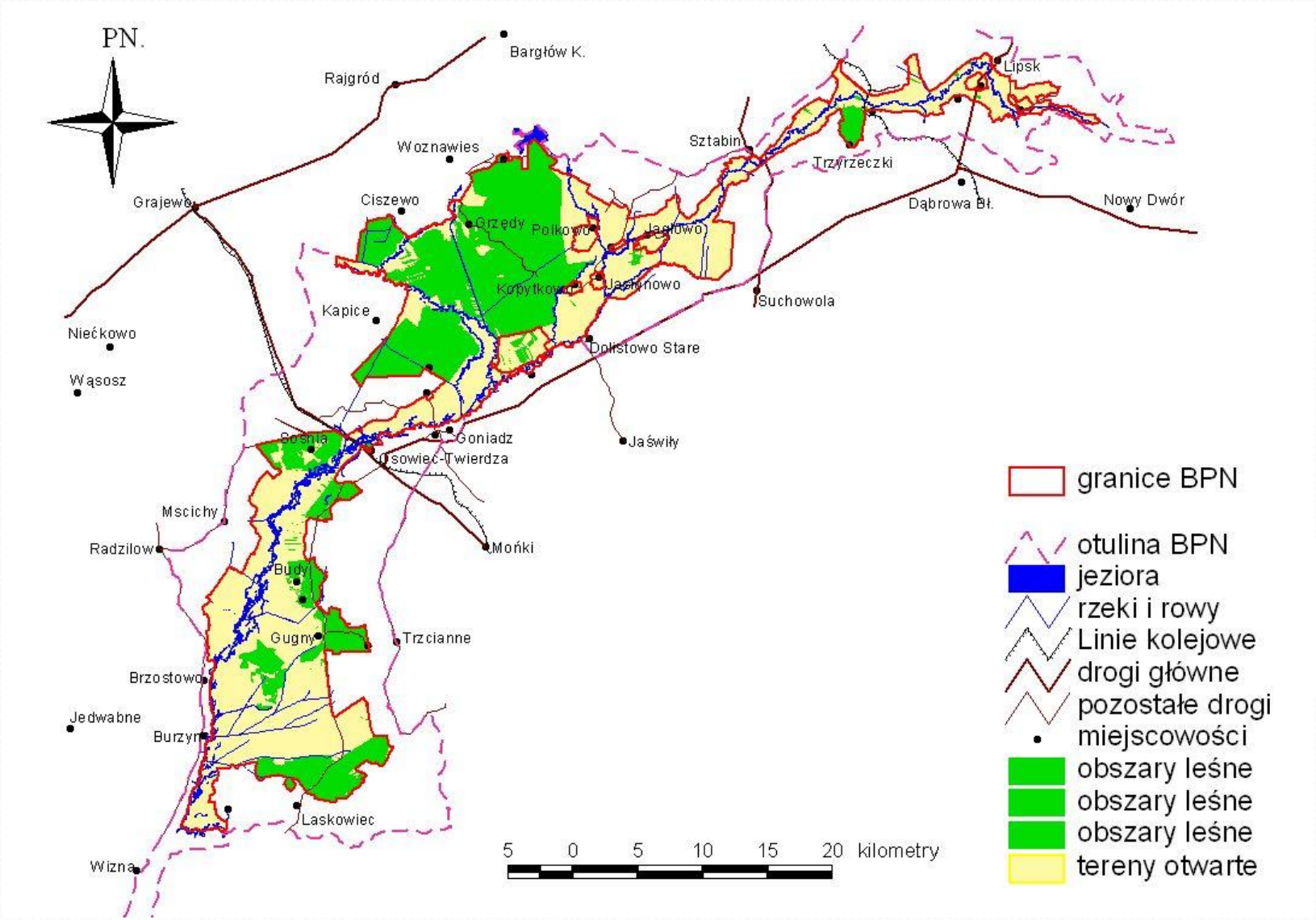

Górna Biebrza to zachowane w znaczącym procencie jej powierzchni siedliska przyrodnicze sieci NATURA 2000

Nazwa	Powierzchnia [ha]	Udział % siedlisk NATURA 2000 w powierzchni Basenów
Basen Dolny	50 086,46	**6,64**
Basen Środkowy	54 056,58	**5,89**
Basen Górny	17 063,19	**9,45**
Obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008	**121 206,23**	**6,70**

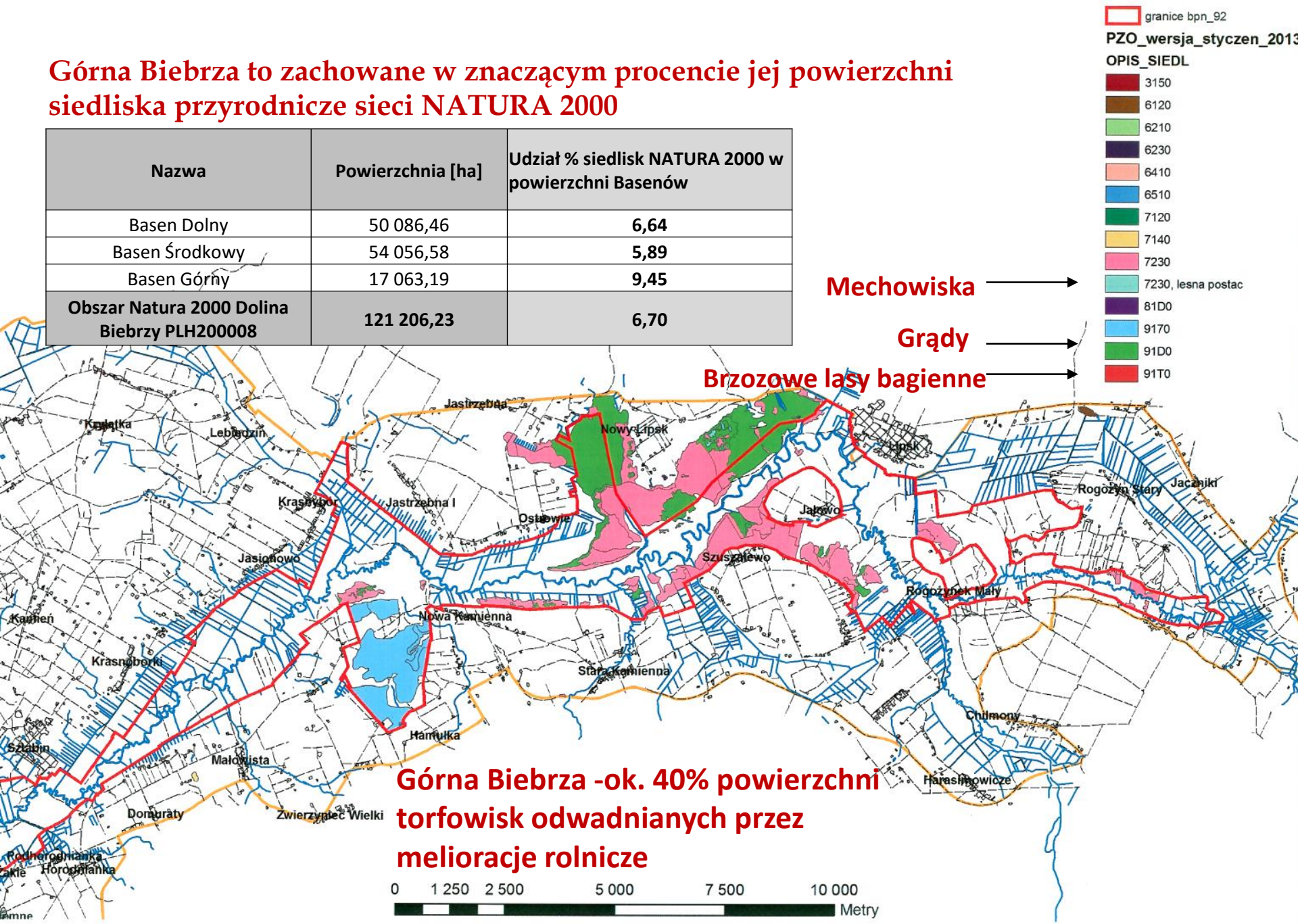

Proces odwadniania torfowisk zachodził tu przez stulecia i jest związany użytkowaniem rolniczym doliny (mapa z XIX w.)

Struktura własności w Biebrzańskim PN

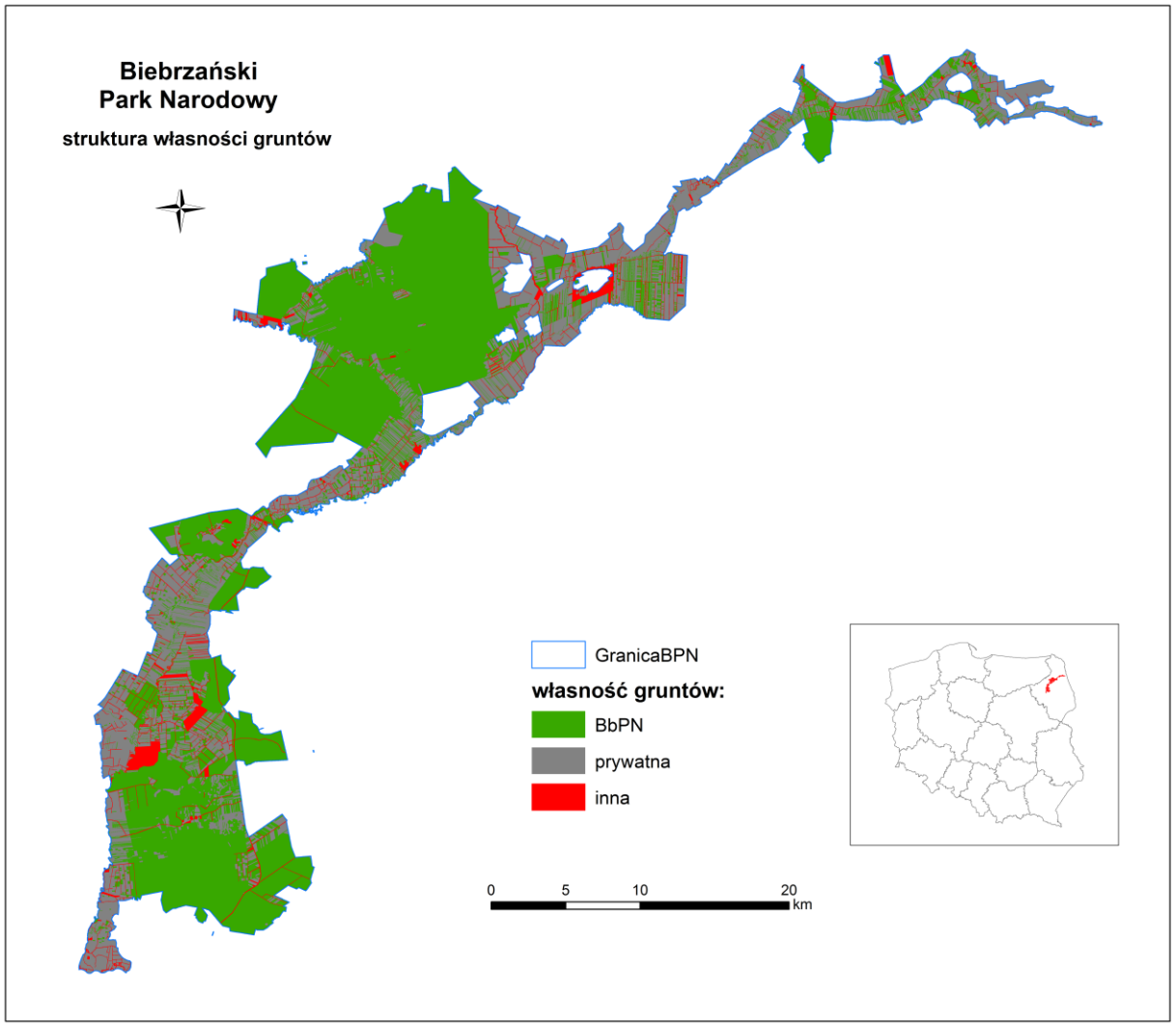

Ok. 39 % powierzchni BbPN to grunty prywatne.

Na obszarze Górnej Biebrzy udział własności prywatnej to ok. 92 %.

Kategorie ochrony w Biebrzańskim PN, wynikające, m.in. ze struktury własności gruntów

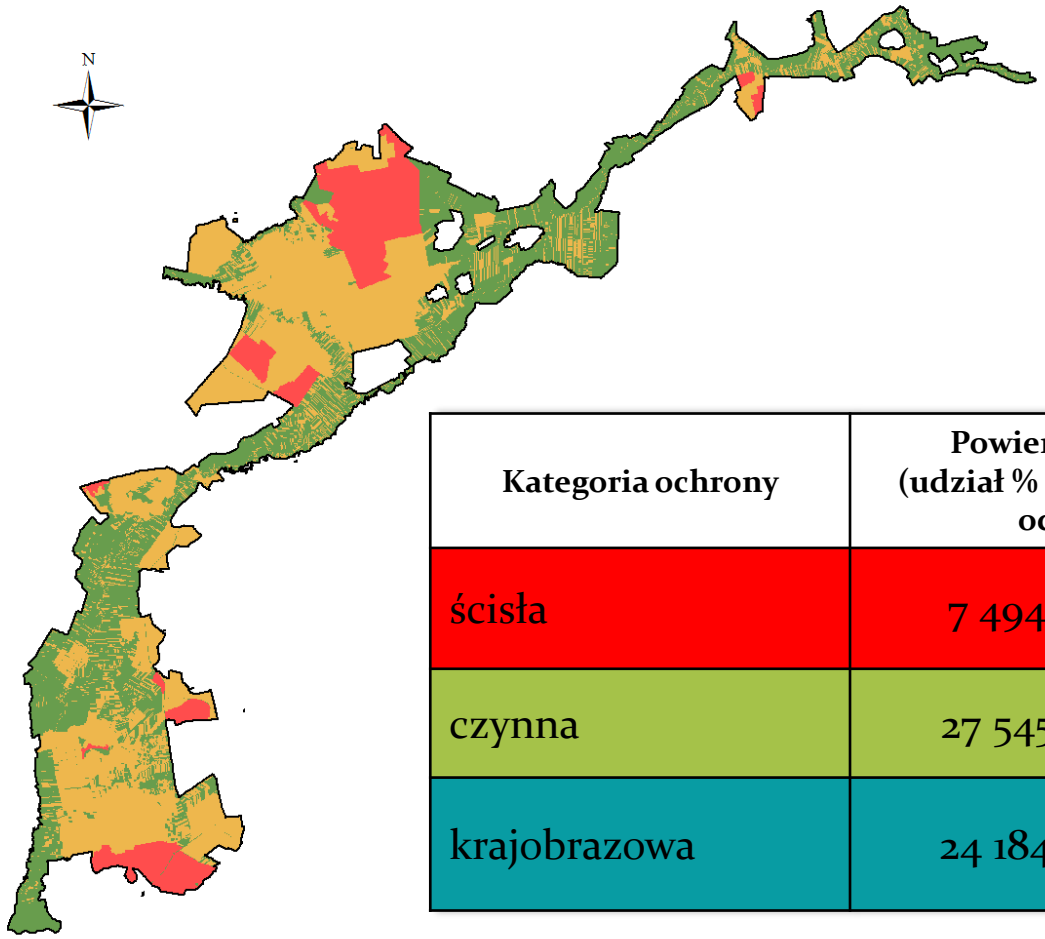

Kategoria ochrony	Powierzchnia [ha] (udział % danej kategorii ochrony)
ścisła	7 494 (12,7%)
czynna	27 545 (46,5%)
krajobrazowa	24 184 (40,8%)

Problem wynikający ze struktury własności gruntów:

Niebezpieczeństwo utraty integralności obszaru Doliny Biebrzy jako obszaru naturalnego w wyniku procesów makroekonomicznych i zmian w gospodarce lokalnej, jeśli nie będą one respektowały potrzeb ochrony przyrody.

a zmiany makroekonomiczne przełomu XIX i XX wieku zagroziły zdefiniowanym przez nas potrzebom ochrony przyrody:

- tylko ok. 4% pow. nieleśnych siedlisk Natura 2000 na gruntach prywatnych było użytkowanych zgodnie z celami ochrony tych siedlisk
- wskutek presji gospodarczej na zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (kod: 6410), niekorzystne zmiany objęły 100% ich ogólnej powierzchni w Basenie Górnym i praktycznie siedliska te już tu nie istnieją,
- powierzchnia zbiorowisk leśnych w Górnej Biebrzy wzrosła o prawie 95% a ekosystemów nieleśnych zmalała o prawie 57% w stosunku do danych z lat 70-tych XX wieku.

Projekt współfinansowany przez Instrument LIFE+ Komisji Europejskiej,
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Biebrzański Park Narodowy.

Uwarunkowania administracyjne

- Realizowany w granicach administracyjnych **4** gmin: Nowy Dwór, Lipsk, Dąbrowa Białostocka, Sztabin ,
- Realizowany w granicach administracyjnych **2** Starostw Powiatowych w Augustowie i Sokółce,
- ok. **92** % powierzchni to grunty prywatne, ok. **6,35** % to grunty w zarządzie Biebrzańskiego PN,
- **4** podmioty sprawują nadzór nad lasami: Biebrzański PN, Starostwa Powiatowe w Augustowie i Sokółce, Nadleśnictwo Augustów,
- wodami zarządzały **2** podmioty publiczne: Biebrzański PN, Marszałek Woj. Podlaskiego (WZMiUW) oraz właściciele gruntów, na których znajdują się melioracje szczegółowe,

Projekt współfinansowany przez Instrument LIFE+ Komisji Europejskiej,
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Biebrzański Park Narodowy.

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze terytorium Górnej Biebrzy

- Peryferyjność (przygraniczne położenie),
- Brak istotnych gospodarczo zasobów naturalnych,
- Nieskomplikowany system gospodarczy oparty o rolnictwo i produkcję surowcową,
- Eksport siły roboczej (odpływ migracyjny),
- Import dóbr finalnych,
- Zmniejszanie się liczby gospodarstw rolnych i zwiększanie się areału gospodarstw.

Źródła koncepcji projektu:

- **Koncepcja „Społecznie Odpowiedzialnego Terytorium” – harmonijnego współistnienia.**

Terytorium to żywy organizm określony przez:

1. kapitał fizyczny przestrzeni (kapitał naturalny)
2. kapitał ludzki/społeczny
3. wzajemne interakcje kulturowe, ekonomiczne

Podstawą procesów

zachodzących na danym obszarze jest kapitał naturalny,

który zdeterminował

tworzenie się kapitału społecznego

a ten z kolei, w toku swego rozwoju, na bazie kapitału naturalnego

wytworzył kapitał gospodarczy

Cele strategiczne działań:

- **Obniżyć presję otoczenia ekonomicznego na obszar naturalny, tj. wykorzystywanie obszaru w sposób prowadzący do utraty jego naturalnych funkcji.**
- **Zapewnić względnie trwałe utrzymanie oczekiwanych wartości przyrodniczych obszaru, przede wszystkim – jego naturalnych funkcji.**

Założenie 1:

Osiągnięcie celu jest możliwe jeśli obszar naturalny będzie traktowany nie tylko jako wartość emocjonalna, ale też jako wartość ekonomiczna, mająca dodatni wpływ na wzrost poziomu życia społeczności z nim związanej.

Założenie 2:

Jest możliwa ukierunkowana współpraca terytorialna partnerów społecznych i gospodarczych

Cel ogólnyprojektu:

Przywrócić i utrzymać mozaikę przestrzenną ekosystemów naturalnych i półnaturalnych, warunkujących wysoką różnorodność biologiczną w krajobrazie Górnej Biebrzy.

Projekt współfinansowany przez Instrument LIFE+ Komisji Europejskiej,
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Biebrzański Park Narodowy.

Zaplanowane działania

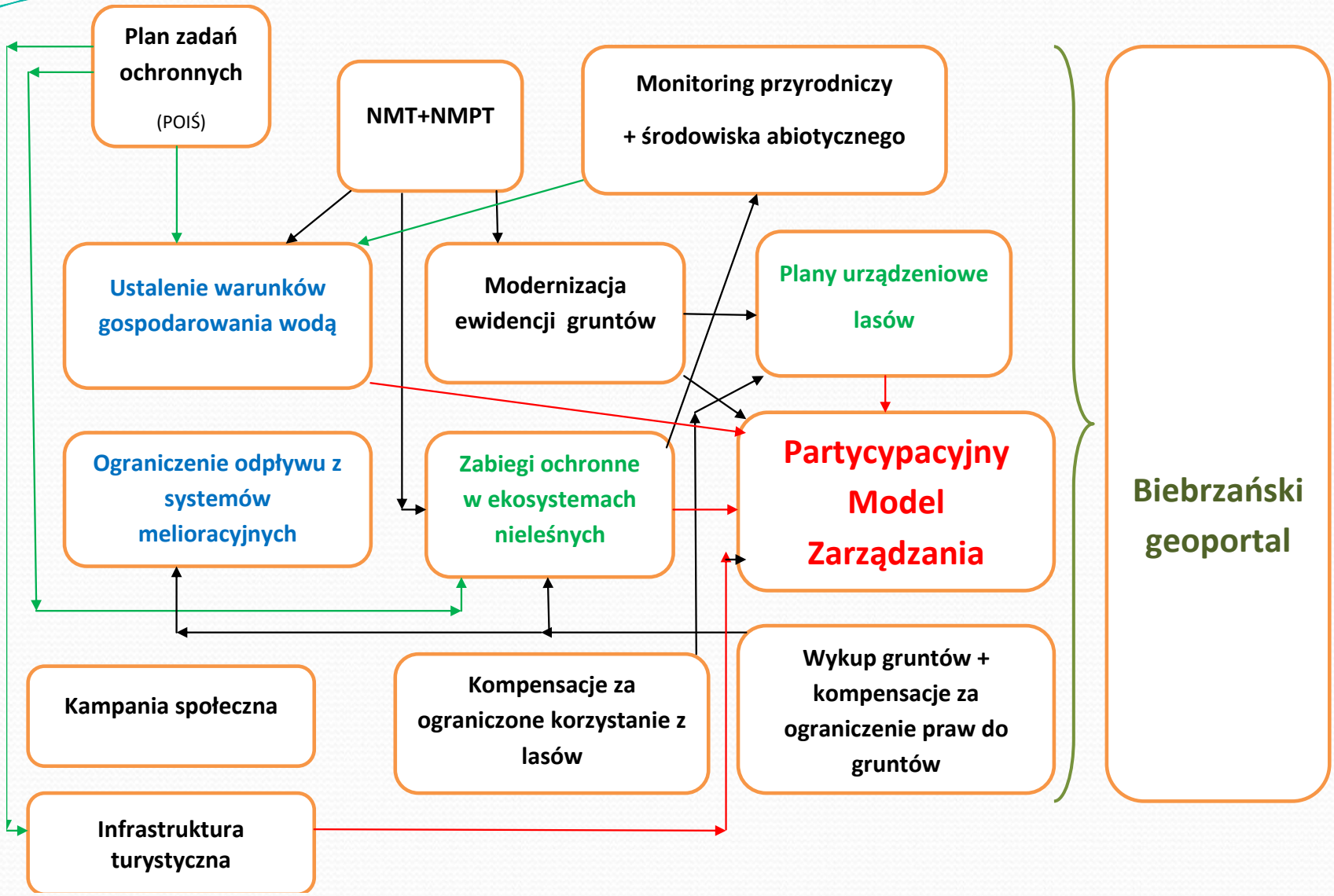

Dlaczego podjęliśmy się tego zadania? Można też spuentować to w taki sposób:

bo chcieliśmy

- **zachować** we względnie nie zmienionym kształcie wszystko to co składa się na tzw. klimat miejsca, będący dla nas źródłem wzruszeń i inspiracji,

ale jest to z gruntu nieosiągalne, bo

- jedynymi pewnymi rzeczami, które dopadną nas w życiu to podatki i „zmiany”, które często są od nas niezależne.

Zmiany są nieuniknione, ale wobec tego na czym ma polegać ochrona przyrody?

LIFE11 NAT PL 422
GÓRNA BIEBRZA

Preservation of wetland habitats in the upper Biebrza Valley
Ochrona siedlisk mokradłowych doliny Górnej Biebrzy

Dziękuję za uwagę

Mariusz Siłakowski
zastępca dyrektora

Biebrzański Park Narodowy
Osowiec-Twierdza 8, 19-110 Goniądz
tel. 608 398 643
www.biebrza.org.pl

Biebrzański Park Narodowy

Polskie Parki Narodowe

Projekt współfinansowany przez Instrument LIFE+ Komisji Europejskiej,
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Biebrzański Park Narodowy.